

Adres autora:

Instytut Nauk o Zwierzętach, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, ul. Ciszewskiego 8, 02-787 Warszawa, e-mail: glesinski@wp.pl

NEW LOCALITY OF *CROCIDURA SUAVEOLENS* IN STAROMIEŚCIE (ŚLĄSKIE VOIVODESHIP) ON THE BORDER OF THE SPECIES RANGE**Summary**

Five individuals of the Lesser White-toothed Shrew *Crocidura suaveolens* were found in the pellets of the Barn Owl *Tyto alba* in Staromieście (śląskie voivodeship, 50.67°N, 19.61°E). This material was collected on 30 August 2009 and contained 472 vertebrate prey items. This new locality determines the northern border of the Lesser White-toothed Shrew range in Poland.

Keywords: small mammals, Soricomorpha, distribution, owl diet, Poland.

Received – October 2021, accepted – November 2021

Jan Cichocki, Radosław Jaros, Wojciech Stephan,
Grzegorz Wojtaszyn, Anna Bator-Kocoł

ZIMOWANIE GACKA SZAREGO *PLECOTUS AUSTRIACUS* (FISCHER, 1829) W REZERWACIE PRZYRODY „NIETOPEREK”

W trakcie badań przeprowadzonych w dniu 3 II 2017 w rezerwacie „Nietoperek” zaobserwowano jednego osobnika gacka szarego *Plecotus austriacus*, hibernującego pojedynczo na ścianie w korytarzu między Główną Drogą Ruchu, a obiektem bojowym (Pzw 732) (fot.). Kolejna obserwacja miała miejsce 9 II 2019 r. Stwierdzono wówczas dwa osobniki, hibernujące pojedynczo w niewielkiej odległości od głównego wejścia do Pętli Boryszyńskiej. Nietoperze zostały oznaczone bez ich chwytania i wybudzania.

Rezerwat przyrody „Nietoperek” jest największym zimowiskiem nietoperzy w środkowej Europie. Rokrocznie z obszaru Niemiec i Polski przylatuje do rezerwatu na zimowisko od 36 do ponad 38,5 tys. nietoperzy (Bator-Kocoł i Cichocki 2020). W rezerwacie stwierdzono regularne zimowanie dziewięciu gatunków nietoperzy: nocka dużego *Myotis myotis*, nocka rudego *M. daubentonii*, nocka Natterera *M. nattereri*, nocka łydkowłosego *M. dasycneme*, nocka Bechsteina *M. bechsteinii*, nocka Brandta *M. brandtii*, gacka brunatnego *Plecotus auritus*, mopka zachodniego *Barbastella barbastellus*, mrocza późnego *Eptesicus serotinus* oraz nieoznaczone osobniki z grupy *M. mystacinus* complex. Najprawdopodobniej większość obserwowanych nietoperzy z grupy *Myotis mystacinus* complex

to nocki Brandta *Myotis brandtii*. Okazjonalnie w rezerwacie spotykane były gacki szare, nocki wąsatki *Myotis mystacinus* i karliki malutkie *Pipistrellus pipistrellus* sensu lato (Bargowska-Urbańczyk i Urbańczyk 1983, Lesiński 1988, Bernard *et al.* 1990, Urbańczyk 1991, 1994, Cichocki *et al.* 2014, 2015, Bator-Kocoł *et al.* 2018). Pojedyncze gacki szare były wykazywane w rezerwacie „Nietoperek” podczas zimowych liczeń w latach 1985-1994 (Urbańczyk 1994). Brak jest jednak informacji na temat występowania tego gatunku z ostatnich 25 lat.

Fot. Zimujący gacek szary *Plecotus austriacus* w podziemiach rezerwatu „Nietoperek”, 3 II 2017 r. (fot. Wojciech Stephan)

Photo. The Grey Long-eared Bat *Plecotus austriacus* wintering in „Nietoperek” Nature Reserve on 3 February 2017 (Photo Wojciech Stephan)

Gacek szary jest gatunkiem występującym regularnie w środkowej i południowej Polsce. Granica zwartej zasięgu przebiega przez północną część województwa lubuskiego, a na północy kraju znane są jedynie pojedyncze stanowiska gatunku (Sachanowicz *et al.* 2006). Gacek szary zwykle hibernuje w zimnych i mało stabilnych temperaturowo kryjówkach, jak niewielkie piwnice czy strychy budynków (Dietz i Kiefer 2016). W dużych kryjówkach podziemnych, jak sztolnie czy jaskinie, spotykany jest sporadycznie (Kowalski 2000). Na obszarze województwa lubuskiego spotykany jest regularnie poza okresem zimowania (J. Cichocki

obserwacje własne). W najbliższym otoczeniu rezerwatu „Nietoperek” zlokalizowana jest kolonia rozrodcza gacków szarych w kościele w Wysokiej (Łupicki i Cichocki 2008). W okresie hibernacji gacki szare były stwierdzane w pobliskich schronach bojowych wolnostojących, niepołączonych z podziemnym systemem (Warchałowski *et al.* 2008, Grzywiński *et al.* 2012, Warchałowski *et al.* 2013).

Incydentalne obserwacje pojedynczych osobników w rezerwacie „Nietoperek” potwierdzają dostępne informacje na temat wybiórczości siedliskowej miejsc hibernacji tego gatunku. Warto zwrócić uwagę na fakt, że obydwie obserwacje miały miejsce w okresach, w których stwierdzano najniższe temperatury w regionie. Średnia temperatura w styczniu 2017 według wskazań stacji meteorologicznej w Poznaniu wynosiła -2°C , a w 2019 r. $0,2^{\circ}\text{C}$ (Pawelec *et al.* 2017, Pawelec i Wereski 2019). Nietoperze obserwowane były na początku lutego i ich obecność w podziemnym systemie mogła być odpowiedzią na wystąpienie niskich temperatur w poprzednich tygodniach.

Literatura

- Bagrowska-Urbańczyk E., Urbańczyk Z. 1983. Structure and dynamics of a winter colony of bats. *Acta Theriologica* 28: 183-196.
- Bator-Kocoł A., Cichocki J. 2020. Nietoperze zimujące w rezerwacie Nietoperek. Cichocki J., Bator-Kocoł A., Jurga R. M., Warchałowski M., Ciebiera O., Bocheński M., Jerzak L. (red.) Nietoperze rezerwatu Nietoperek. Badania zagrożenia ochrona. Zielona Góra.
- Bator-Kocoł A., Cichocki J., Kocoł T. 2018. Strategia hibernacji nocka Brandta *Myotis brandtii* w rezerwacie przyrody „Nietoperek”. XXVII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Białowieża.
- Cichocki J., Stopczyński M., Bator A., Grzywiński W., Ignaczak M., Ignaszak K., Jaros R., Kowalski M., Łochyński M., Postawa T., Warchałowski M., Węgiel A., Wojtaszyn G. 2015. Liczebność nietoperzy zimujących w rezerwacie Nietoperek w roku 2015. XXIV Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Kazimierz Dolny.
- Cichocki J., Stopczyński M., Grzywiński W., Ignaczak M., Jaros R., Kowalski M., Koziróg L., Łochyński M., Łupicki D., Postawa T., Węgiel A., Wojtaszyn G. 2014. Liczebność populacji hibernujących nietoperzy w rezerwacie Nietoperek w 2014 roku. XXIII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Sypniewo.
- Dietz Ch., Kiefer A. 2016. *Bats of Britain and Europe*. Bloomsbury. Londyn, New Delhi, New York, Sydney.
- Grzywiński W., Boratyński J., Górecki J., Jaros R., Ignaczak M., Karwowska B., Kmieciak A., Kmieciak P., Łochyński M., Malak K., Polowy K., Wieczorek M., Wojtaszyn G. 2012. Bats hibernating in stand-alone bunkers of the Międzyrzecki Fortified Front in the years 2005-2012. *Vespertilio* 16: 149-157.

- Kowalski M. 2000. Przegląd krajowych gatunków. Kowalski i Lesiński (red.) Poznajemy nietoperze. ABC wiedzy o nietoperzach ich badaniu i ochronie. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy, Warszawa.
- Lesiński G. 1988. Spis nietoperzy zimujących w „Nietoperku” z grudnia 1985. *Wszechświat* 89: 209.
- Pawelec W., Sasim M., Wereski S. 2017. Biuletyn Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej. Styczeń 2017. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Pawelec W., Wereski S. 2019. Biuletyn Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej. Styczeń 2019. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Sachanowicz K., Ciechanowski M., Piksa K. 2006. Distribution patterns, species richness and status of bats in Poland. *Vespertilio* 9-10: 151-173.
- Szkudlarek R., Paszkiewicz R., Blohm T., Nowak E., Łupicki D. 2001. Bunkry Ziemi Lubuskiej jako schronienia nietoperzy. *Nietoperze* 2: 83-92.
- Urbańczyk Z. 1991. Rezerwat Nietoperek. *Przyroda Ziemi Lubuskiej*. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników. Świebodzin ss. 24.
- Urbańczyk Z. 1994. Rezerwat Nietoperek. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników. Świebodzin ss. 24.
- Warchałowski M., Łupicki D., Cichocki J., Pietraszko M., Rusek A., Zawadzka A., Mazur N. 2013. Zimowanie nietoperzy Chiroptera w wybranych obiektach wolno stojących Frontu Fortecznego Łuku Odry i Warty. *Kulon* 18: 139-149.
- Warchałowski M., Mazur N., Owczarek T., Łupicki D., Cichocki J., Kędryna A. 2008. Podziemne korytarze w rejonie wsi Wysoka – nowe zimowisko nietoperzy w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym. *Nietoperze* 9: 93-95.

Adresy autorów:

Jan Cichocki, Anna Bator-Kocoł, Instytut Nauk Biologicznych, Uniwersytet Zielonogórski, ul. Prof. Z. Szafrana 1, 65-516 Zielona Góra, e-mail: j.cichocki@wnb.uz.zgora.pl, mystacinaa@gmail.com

Radosław Jaros, Wojciech Stephan, Grzegorz Wojtaszyn, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” ul. Stolarska 7/3, 60-788 Poznań, e-mail: radek@salamandra.org.pl, wssteven@wp.pl, grzegwoj2@wp.pl

WINTERING OF THE GREY LONG-EARED BAT *PLECOTUS AUSTRIACUS* (FISCHER, 1829) IN „NIETOPEREK” NATURE RESERVE

Summary

„Nietoperek” bat reserve is one of the largest bat hibernacula in Europe. Over 30,000 bats of from 9 species hibernate there every year. The reserve is in Lubuskie Voivodeship, at the northern edge of the Grey Long-eared Bat range in Poland. Few individuals of this species were

observed in „Nietoperek” in the 1980s and 1990s. Later this species was noted only in bunkers placed on the ground in the reserve. Here we report two observations of the Grey Long-eared Bat in „Nietoperek” reserve on 03.02.2017 and 09.02.2019. These observations were in the first half of February, while the coldest temperatures occurred in January. The presence of this species might result from its reaction to cold temperatures in previous weeks.

Key words: Chiroptera, *Plecotus austriacus*, distribution, hibernation, western Poland.

Received – November 2021, accepted – November 2021